

τὸ ἴδιο κι' ὁ σκύλος καὶ τὸ ἄλογο καὶ κάθε τετράποδο πού ξέρεις. Ὅμως μερικά ζῶα, σὰ σερπεντά, βαθράκια, ψάρια, σαλιάνγκοι, έντομα, καὶ τὰ τέτια, δὲ φαίνονται ζεστά ὅταν τ' ἀγγίξεις ἀληθινὰ ὅμως εἶναι πάντα λίγο ζεστά, καὶ μάλιστα κάποτε ζεσταίνονται πάρα πολύ. Ἄ βάλεις θερμομετρο μέσα σὲ γυφίλι τὸν καιρὸ πού οἱ μέλισσες δουλεύουν, θά σοῦ δείξει πὼς εἶναι ζεστὴς, παρὰ πολὺ μάλιστα. Ὅλα τὰ ζῶα εἶναι ζεστά—ἀλλὰ πολὺ, ἀλλὰ λίγο—ὅσο εἶναι ζωντανά, καὶ μερικά τους, σὰν τὰ πουλιά καὶ τὰ τετράποδα, εἶναι πολὺ ζεστά. Εἴπαμε ὅμως ὅσο εἶναι ζωντανά· γιατί σὰν φορήσουνε, γλήγορα κρυώνουν. Πὲς πὼς βρήκες κανένα πουλί στὰ χορτάρια ἀπάνου ἀκίνητο, καὶ πὼς δὲ σαλεύει μήτε σὰν τὸ ἀγγίξεις· τότες γιὰ νὰ βεβαιωθείς ἂν εἶναι ψόφιο, τὸ ψάχνεις. Ἄν εἶναι δλότλα κρύο, λὲς ἔχει ὥρα πού ψόφησε· ἂν εἶναι ἀκόμα ζεστό, λὲς μόλις ψόφησε, ἴσως μάλιστα ἔχει ἀκόμα ζωὴ καὶ μπορεῖ νὰ ξαναζωντανίσει.

4. Εἶσαι ζεστός καὶ σαλέβεις ἀπτόθελα. Σαλέβεις γιατί εἶσαι ζεστός· εἶσαι ζεστός γιὰ νὰ σαλέβεις. Πὼς γίνεται τοῦτο; Συλλογίσου μιὰ στιγμή κάτι πού δὲν εἶναι ζῶο, μὰ πού εἶναι ζεστό καὶ σαλέβει, πού μοναχὰ σαλέβει σὰν εἶναι ζεστό, καὶ πού εἶναι ζεστό γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ σαλέβει, δηλαδή ἀτμομηχανή. Τί τὴν κάνει τὴ μηχανή καὶ σαλέβει; Τὴν κάνουν ἀναμένα κάρβουνα, πού ἡ ζέστα τους ἀλλάζει τὸ νερὸ σ' ἀχνὸ καὶ πού δουλεύει τὸ πιστόνι, ἐνὺ ζεσταίνεται ἀντάμα κι' ἐλόκληρη ἡ μηχανή. Γιὰ νὰ βγάλει ἡ μηχανή τόση δουλιὰ, γιὰ νὰ τρέξει τόσα μίλια, ξέρουμε πὼς τόσα κάρβουνα πρέπει νὰ κάψει· γιὰ νὰ δουλέψει ὁλοένα, πὼς πρέπει κι' ὁλοένα νὰν τὴ γιουμίζεις κάρβουνα, καὶ πὼς ὅσο δουλεύει εἶναι ζεστή· ὅμως πὼς σὰν κάψεις ὅλα τὰ κάρβουνα τῆς ἀποθήκης της, σταματᾷ καὶ κρυώνει σὰν ψόφιο ζῶο.

Καλὰ λοιπόν, καὶ τὸ κορμί μας ἀπαράλλαχτα σὰν τὴν ἀτμομηχανή περπατάει κι' εἶναι ζεστό, γιατί ἔχει φωτιά μέσα του πού ἀδιάκοπα καίει. Ἡ φωτιά μας, σὰν τὸ φούρνο τῆς μηχανῆς, χρειάζεται καὶ ὅσο κι' ἀφτὴ ἄλλο ὕλικό, μὲ τὴ διαφορὰ πού τὸ ὕλικό τῆς δικῆς μας φωτιάς δὲν εἶναι κάρβουνα, παρὰ θροφή. Σὲ τρία πράγματα τὸ κορμί μας εἶναι ἀλλιώτικο ἀπὸ μηχανή. Πρῶτα ἡ φωτιά ἡ δική μας δὲ δουλεύει γιὰ ν' ἀλλάξει τὸ νερὸ σ' ἀχνὸ, παρὰ μ' ἄλλο σκοπὸ, καθὼς θά δοῦμε παρακάτω. Δεύτερο, ἡ φωτιά μας δὲν καίει κάρβουνα στεγνά, παρὰ νοτερὴ θροφή, καὶ τὸ κάψιμό της, ἂν καὶ ὀξιδωμός, γίνεται μέσα σὲ νερὸ δίχως ὀλόγες. Καὶ τρίτο, ἡ θροφή πού τρώμε δὲν καίγεται μέσα σὲ χωριστὸ μέρος τοῦ κορμιοῦ, σὰ σὲ φούρνο νὰ ποῦμε ἐπίτηδες γιὰ ἀφτὴ τὴ δουλειὰ, ὅπως τῆς μηχανῆς· ἡ θροφή γίνεται μέρος τοῦ κορμιοῦ μας, καὶ καίγεται ὅλο μας τὸ κορμί κοματάκι κοματάκι.

Βλέπεις λοιπόν πὼς ἡ θροφή πού καίγεται—ἡ ὀξιδώνεται, καθὼς λένε—μέσα στὸ κορμί ἡ ὥς μέρος τοῦ κορμιοῦ, ἀφτὴ μὲς κάνει καὶ σαλέβουμε κι' ἀφτὴ μὲς ζεσταίνε. Δοκίμασε νὰ μὴ φᾶς κάμποσον καιρὸ, καὶ θ' ἀρχίσεις νάχεις ἀντριχίλες, νὰ κρυώνεις, νὰ λιγοθυμᾷς, νὰ μὴν ἔχεις δύναμη νὰ σαλέψεις. Ὅμως ἂν τρῶς ἀκετά καὶ τεριαστή θροφή, τότες βγάζεις καὶ καλὴ δουλιὰ ἀπὸ τὴ μηχανή σου, δηλαδή ἀπὸ τὸ κορμί σου· κι' ἂν τὸ κορμί σου τὸ δουλέψεις σωστά, τότες εἶσαι ζεστός καὶ τὴν πιὸ χειμωνιάτικη μέρα χωρὶς ἄλλη τεχνητὴ φωτιά.

5. Ἄν εἶναι ἔτσι, τότες πρέπει νὰ ὀξιδώσεις τὴ θροφή σου, καὶ γιὰ νὰν τὴν ὀξιδώσεις χρειάζεσαι ὀξυγόνο. Νά, κι' ἡ φωτιά τῆς μηχανῆς ὀξυνεῖ, ἂν ἔχει κάρβουνα δίχως ὅμως ἄερα. Τὸ ἴδιο κι' ἡ φωτιά ἡ δική σου. Ἄν κλειστείς σὲ κάμαρα φραγμένη, δηλαδή ὅπου νὰ μὴ μπαίνει ἀέρας, τότες τ' ὀξυγόνο της θά λιγοστεύει· ὁλοένα ἀπὸ τὴ στιγμή πού μπεις μέσα, γιατί θὰν τὸ καταλᾷς ὁ ἴδιος· τὸ ὀξιδωμὰ τοῦ κορμιοῦ σου γλήγορα θά χαλαρώσει, καὶ σὲ λίγο θά πεθάνεις μὲ τὸ νὰ σοῦ λείπει ὀξυγόνο. Ὅλη σου τὴ ζωὴ χρειάζεται καινούργιο ὀξυγόνο, κι' ὅλο πρέπει ν' ἀνασαινεῖς καθαρόνε ἀέρα γιὰ νὰ γίνεται μέσα στὸ κορμί σου ὀξιδωμός πού σὲ δυναμώνει καὶ σὲ ζεσταίνει.

Ἔτσι λοιπόν, νὰ τὴν ὅλη ἡ ἱστορία μὲ λίγα λόγια. Εἶσαι ζεστός κι' ἔχεις κινητικὴ δύναμη, γιατί τὸ ὀξυγόνο πού ἀνασαινεῖς ὀξιδώνει τὴ θροφή πού τρῶς. Ἀφτὸ εἶναι ὅλο τὸ μυστικό.

6. Ὅμως σὰν καίγεται κερί, ἀλλάζει σὲ καρ-

βουνικό ξυνό· σὰν καίγεται ξύλο ἢ κάρβουνο, ἔχουμε ἀκόμα καὶ στάχτη. Τὸ ἴδιο ἂν πρὶ φᾶς τὴ θροφή σου, τὴ στεγνώσεις κι' ἔπειτα τὴν ὀξιδώσεις ἢ κάψεις, θά καταντῇς στάχτη, καρβουνικό ξυνό, νερό, κι' ἀκόμα μερικές ἄλλες οὐσίες πού θά ποῦμε κατόπι. Μὰ τὸ ἴδιο καταντᾷ μέσα στὸ κορμί σου ἀφτὸ ὀξιδωθεῖ. Καταντάει καρβουνικό ξυνό, νερό, κι' ἓνα εἶδος στάχτη—ὄχι· στάχτη καθαφτὸ, μὰ κάπια ὕλη πού πολὺ τῆς μιάζει.

Μὰ ἡ στάχτη κ.τ.λ. ἀπὸ τὸ ξύλο δὲν εἶναι πιὰ χρήσιμη γιὰ φωτιά. Τὸ ἴδιο μήτε ἡ ὕλη πού μένει μέσα στὸ κορμί· ὕστερα ἀπὸ τὸν ὀξιδωμὸ δὲν τοῦ εἶναι χρήσιμη τοῦ κορμιοῦ· δὲ μπορεῖ νὰ ξανακαίει καὶ νὰν τὸ ζεσταίνει. Τὸ κορμί λοιπόν τὴν πετάει, ὅπως πετᾷ κι' ἐσὺ ἀπὸ τὸ καμίνι σου τὰ καμένα ἀπομεινάρια τῆς φωτιάς.

Καὶ τὸ καρβουνικό ξυνό καὶ τὸ νερὸ ἀδιάκοπα τὰ βγάζει τὸ κορμί ἀπὸ τὰ πλεονία (καὶ τὸ νερὸ τὸ βλέπεις ἢ φουστῆσεις ἢ ἀνασαινεῖς ἀπάνου σὲ καθαρέφτη). Νερὸ βγάζει κι' ἀπὸ τὸ πετσί κι' ἀπὸ τὰ νεφρά. Τὴ στάχτη τὴ βγάζει ἀπὸ τὰ νεφρά κι' ἀπὸ τ' ἄντερα.

Καὶ τώρα ἀπὸ τὴν πρωτομάθητή μας ἐπιστήμη τοῦ Ἀθροπίνου Μηχανισμοῦ ἔχουμε νὰ μάθουμε πὼς γίνεται ὅλη ἀφτὴ ἡ δουλιὰ. Πὼς ἡ θροφή γίνεται μέρος τοῦ κορμιοῦ· πὼς ὀξιδώνεται· πὼς ὁ ὀξιδωμός σου δίνει ζέστα καὶ κινητικὴ δύναμη· πὼς τὸ κατωρθώνεις νὰ σαλέβεις μὲ κάθε τρόπο, ὅταν ὅπως κι' ὅσο θέλεις· πὼς βγάζεις τ' ἄχρηστα ἀπομεινάρια τῆς θροφῆς.

Καὶ γιὰ νὰ μάθουμε ὅλα ἀφτὰ, πρέπει πρῶτα νὰ ξηγήσουμε τὴν κατασκευὴ τοῦ κορμιοῦ· τί μέρη ἔχει καὶ πὼς εἶναι βολεμένα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΑΥΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Μιὰ ἀπὸ τίς μαῦρες μέρες τῆς Μόσχας (9—19 τοῦ Δεκέβρη 1905) πού ἐργαζόμουν μαζί μὲνα φίλο μου γιὰ τρὸς σὲνα ἀπὸ τὰ πρόχειρα νοσοκομεία τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ κάτω ἀπὸ τίς σφαίρες καὶ τίς μπόμπες τῶν κανονίωνε σηκώναμε τοὺς σκοτωμένους καὶ τοὺς λαβωμένους, εἴτανε σὲ κάποιο δρόμο κρεμασμένο σ' ἓνα παράθυρο τὸ κορμί ἐνὸς κοριτσιοῦ 8—10 χρονῶν. Καθὼς φαίνεται, εἶχε μείνει μονάχο στὸ σπίτι κι' ἔνοιξε τὸ παράθυρο νὰ ἰδεῖ τί γίνεται ὄξω στὸ δρόμο. Ἐνα στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα πού περνοῦσε ἀπὸ καίθε τὸ πῆρε—μέρα μεσημέρι—γιὰ ἐπαναστάτρια (!!) καὶ τὸ σκότωσε... Σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ τέτιες εἰκόνιτσες θέλω νὰ δείξω στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» τὴ φρίκη, τὰ θηριώδη πράγματα πού εἶδαν τὰ μάτια μας σὲ κείνες τίς μαῦρες μέρες, πού ἐγὼ ποτὲ, ποτὲ στὴ ζωὴ μου δὲ θὰν τίς ξεχάσω.

Μ. Α.

ΣΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

— Μὴν κλαῖς, Γιαννάκη μου, μὴν κλαῖς. Τώρα θάρθει ἡ Ἄννα καὶ θά σοῦ φέρεῖ τὸ γαλατάκι σου, καὶ θά βράσουμε τὴ σουπίτσα σου... Θέλεις γαλατάκι ζεστό, ζεστό καὶ μὲ ζάχαρη, μὲ πολλὴ ζάχαρη μέσα;... Μὴν κλαῖς, Γιαννάκη, μὴν κλαῖς...

— Θέλω τσοκολάτα.

— Μὴν κλαῖς· τώρα θά σοῦ φέρεῖ ἡ Ἄννα καὶ τσοκολάτα...

Εἶναι πιὰ μιὰ ἀλάκαιρη ὥρα πού κλαίει ὁ Γιαννάκης κι' ὅλο ζητάει τὴν τσοκολάτα κι' ἡ ἀδερφίτσα του ὅλο γυρεύει νὰ τὸν ἡσυχάσει καὶ τοῦ τάζει γάλα καὶ ζάχαρη καὶ τσοκολάτα.

Σπίτι δὲν εἶναι κανένας. Ὁ Νίκος ὁ ἀδερφός τους καὶ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας, μαθητὴς τοῦ γυμνασίου, βγήκε ἀπὸ τὸ πρῶτο. Ἐφαγε καὶ δὲ γύρισε. Ἡ μαμάκα εἶχε ἀνησυχήσει καὶ βγήκε καὶ κείνη νὰ τὸν γυρίσει...

Ἡ δούλα πῆγε νὰ βρεῖ ψωμί καὶ γάλα καὶ χάθηκε κι' αὐτή.

Ὁ Γιαννάκης εἶταν καθισμένος στὸν καναπέ, κρατοῦσε μιὰ φημερίδα στὰ χερᾶκια του, τὴν κουρέλιαζε σιγά-σιγά κι' ὅλο ζητοῦσε τσοκολάτα...

Περνοῦσαν οἱ ὥρες καὶ κανεὶς δὲ φαινότανε. Πρῶτα-πρῶτα ἡ Μαρίκα δὲν ἔδωκε καμιά σημασία στὴ μακρινὴ ἀπουσία τῆς Ἄννας, γιατί ἤξερε πὼς ἂν τὴν ἔστειλαν πουθενά, πάντα ἔκανεν ἀλλάκαιρες ὥρες νὰ γυρίσει.

Μὰ ὅταν τὰ κλάματα τοῦ Γιαννάκη κατάντησαν ἀνυπόφερτα, κι' ἡ φημερίδα πιὰ κουρελιάστηκε ὅλως διόλου, ἡ Μαρίκα ζύγωσε στὸ παράθυρο, κοίταξε στὸ δρόμο κι' εἶπε:

— Μὰ πού χαθήκανε ὅλοι τους;

Ὅταν ἔκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Γιαννάκης βάλθηκε νὰ κλαίει ἀκόμα δυνατώτερα.

Ἡ Μαρίκα ἄνοιξε τὸ παράθυρο καὶ κοίταξε στὸ δρόμο. Εἶταν ἄδειος· δὲ φαινότανε ψυχὴ. Καὶ τί ἡσυχία! Μόνο κάπου-κάπου μερικοὶ ἀντίλαλοι ξεροί, γλήγοροι, ἀκολουθώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο σὰ σφυριὲς ἀπάνου σὲ καρφί. Ἐπειτα καινούρια σιωπή. Ἐπειτα μακριά, μακριά—μποῦμ, μποῦμ, μποῦμ... Πού ξεσκονίζουν αὐτὰ τὰ ταπέτα; Ὅθ εἶναι πολὺ μακριά, καὶ θά εἶναι πολὺ μεγάλα ταπέτα, ἀφτοῦ ἀκούγονται ἴσαμ' ἰδῶ, πού τὰ χτυποῦν... Καὶ πάλι ἓνα τὰ-τὰ-τὰ-τὰ, σὰ νάναί κανένα αὐτοκίνητο πού περνάει! Τί νάναί ἀραγες αὐτοὶ οἱ κρότοι;

*

— Εἶδες, βρε Πέτρο, εἶδες;

— Δὲ βαριέσαι· δὲν εἶναι κανένας μέσα. Τί νὰ ξεδούσουμε τὰ βόλια καὶ τὸ μπαρούτι μας; Ἄν εἶταν κανένας μέσα θά τὸν ἔβλεπα. Μιστὴ ὥρα στέκεται καὶ φυλάω δῶ, μὰ κανεὶς δὲ φάνηκε.

— Πάντα ἔσουνα βλάκας καὶ ζευζέκης. Ἀνί-σως καὶ ὅς κχαὶ ἀπὸ κείνο τὸ παράθυρο θά δῶ τὰ μούτρα σου. Φύλαγε καλὰ, μ' ἀνοιχτά τὰ δυὸ τὰ μάτια σου.

— Μὰ τί νὰ φυλάω, ἀφτοῦ δὲν εἶναι κανένας μέσα;

— Νά· δὲ σοῦ τόπα; εἶδες;

— Τί νὰ δῶ; ἓνα παιδάκι ἄνοιξε τὸ παράθυρο καὶ τὸκλεισε πάλι. Τί νὰ κοιτάξω;

— Ἄσε τίς κουβέντες καὶ κάμε τί σοῦ προ-σάζω.

— Ἀκούω, κύριε ὑπολοχαγέ.

— Βρε Ἀλέκο, Γιάννη, σταθῆτε δῶ καὶ φυλάξτε κείνο τὸ παράθυρο. Ἄ φανεῖ κανένα μούτρο ἢ κεφάλι... τραβήξτε.

Οἱ τρεῖς στρατιῶτες στάθηκαν πίσω ἀπ' τὸν τοῖχο καὶ μὲ τὰ τουφέκια τους ἔτοιμα· κάρφωσαν τὰ μάτια τους πάνου στὸ παράθυρο, στὸ δεύτερο πάτωμα τοῦ ἄσπρου σπιτιοῦ, πού εἶταν ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ δρόμου.

Τὸ παράθυρο ἄνοιξε, πάλι ξανακλείστηκε χωρὶς νὰ φανεῖ τίποτα. Πέρασαν κάμποσες στιγμὲς, ἄνοιξε πάλι καὶ πάλι κλείστηκε...

— Μωρὲ ἀλήθεια, κάτι τρέχει καὶ μέσα. Μὴν πετάξουν ἀπὸ κεῖ καμιά μπόμπα οἱ ἄθλιοι φοιτητάδες; σιγόλεγαν οἱ στρατιῶτες... Τὰ τουφέκια σας παιδιά.

Τὸ παράθυρο ἄνοιξε πάλι. Φάνηκεν ἓνα χερᾶκι καὶ κάτι χαρτάκια, κοματάκια φημερίδας, πεταχτήκανε στὸ δρόμο. Οἱ στρατιῶτες τραβήχτηκαν πρῶτα, ἔπειτα σήκωσαν κι' οἱ τρεῖς τὰ τουφέκια στὸν ὦμο καὶ σημάδεψαν.

— Προσέξτε, παιδιά!

Στὸ παράθυρο φάνηκεν ἓνα κεφαλάκι, ἓνα χνοῦδι